

Sp. 187. Tillaga til þingsályktunar [124. mál]

um rannsóknir og hagnýtingu á sjávargróðrinum við Ísland.

Flm.: Þorv. Garðar Kristjánsson, Pétur Sigurðsson, Jón Árnason,
Guðlaugur Gíslason, Sverrir Hermannsson.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að skipa 5 manna nefnd til að gera tillögu um aðgerðir til að efla rannsóknir á sjávargróðrinum við Ísland annars vegar með tilliti til uppeldisstöðva nytjafiska og hins vegar með hagnýtingu sæþörunga fyrir augum. Skulu þrír nefndarmanna skipaðir samkvæmt tilnefningu, þannig að Hafrannsóknastofnunin, Háskóli Íslands og Iðnþróunarstofnun Íslands tilnefni einn mann hver aðili. En tveir nefndarmanna skulu skipaðir án tilnefningar og skal annar þeirra vera formaður nefndarinnar.

Nefndin skal ljúka störfum fyrir næsta þing.

Kostnaður við nefndarstörf greiðist úr ríkissjóði.

Greinargerð.

Í sjó við strendur Íslands vaxa þörungar á breiðu belt, sem nær frá flæðarmáli niður á um það bil 20 faðma dýpi. Landsmenn hafa frá alda öðli haft mikil not af þessum gróðri, enda er mikið um hann við strendur landsins. Þang og þari var mikið notað til fódurs, áburðar og eldsneytis, en fjörugrös og söl til manneldis.

Fyrr á öldum var margt skrifað um nytsemi þessa sjávargróðurs. En fyrstu tilraunir til vísindalegrar þekkingar á íslenskum sjóþörungum er ekki að finna fyrr en seint á 18. öld. Meiri háttar athuganir á íslensku sæflórunni hefjast svo á síðari hluta 19. aldar. Var þá stærsta skrefið stigið, þegar dr. Helgi Jónsson byrjar sínar rannsóknir á sjávargróðrinum við Ísland árið 1894. Hann hefur mest rannsakað íslenska þörungna og skrifaði fjölda ritgerða um þetta efni, og voru aðalverk hans gefin út á fyrsta og öðrum áratug þessarar aldar.

Eftir þetta verður um hálfra aldar hlé á rannsóknum sjávargróðursins við Ísland.

Sumarið 1963 hóf dr. Sigurður Jónsson rannsóknir á íslenskum sjóþörungum í sumarleyfum frá háskólanum í París, þar sem hann starfar sem einn fremsti vísindamaður í sjávargróðri, sem nú er uppi. Rannsóknir þessar voru gerðar á eigin vegum, en að nokkru leyti með styrk, sem Alþingi veitti. Voru þær í beinu framhaldi af rannsóknum dr. Helga. Þær stefndu að könnun afskekkttra og áður órannsakaðra fjörusvæða í eyjum og á annesjum víða kringum landið. Árið 1971 fékkst styrkveiting frá Atlantshafsbandalaginu til rannsókna á sæflóru Íslands bæði frá fræðilegu og hagnýtu sjónarmiði. Var þá gerður út 8 manna fransk-íslenskur leiðangur kringum landið undir stjórn dr. Sigurðar Jónssonar og Sigurðar V. Hallssonar efnaverkfræðings. Megináhersla var lögð á könnun djúpgróðursins, dýptar-dreifingu hans, tegundasamsetningu og efnismagn. Mikilsverðar upplýsingar fengust um sæflórana í þessum leiðangri og margar tegundir sjóþörungna fundust, sem ekki var vitað um áður að yxu við strendur landsins. Á sama tíma hefur dr. Sigurður fylgst með þróun sjávargróðursins, sem er að vaxa upp í Surtsey, og gert samanburðarkönnun á sjógróðri í Vestmannaeyjum.

Loks ber að minnast á hagnýtar rannsóknir, sem Sigurður V. Hallsson hefur unnið að alla tíð síðan árið 1957. Hefur hann unnið mest að þessum rannsóknarstörfum fyrir eigið frumkvæði og á eigin vegum, en stundum notið styrks opinberra aðila. Þessar rannsóknir Sigurðar V. Hallssonar hafa einkum snúist um tekju, vinnslu, efnainnihald og uppskerumöguleika á vissum nytjaþörungum. Með þessum rannsóknum sínum, tilraunum með vinnsluáðferðir og markaðsathugunum tókst honum að leggja grundvöll að nýjum atvinnurekstri, þar sem er þörungavinnslan að Reykhólum.

Þekking manna á íslensku sæflórunni hefur vissulega aukist á síðari árum. Hins er þó að gæta, að rannsóknir á sjávargróðrinum hafa mest verið framkvæmdar fyrir framtak einstakra manna, sem sáu nauðsyn á áframhaldandi rannsóknum. En í dag er hvergi unnið skipulega að rannsókn hinna botnlægu sjóþörungna við íslenskar rannsóknarstofnanir. Mörg verkefni eru því enn óleyst. Þau krefjast ýmist frumathugana eða endurmats í ljósi nýrra aðferða og breyttra viðhorfa.

Rannsóknir á sjávargróðrinum stefna að heildarsamantekt um íslensku sæflórana. Það hefur grundvallarþýðingu fyrir aukna þekkingu á lífríki sjávarins við Ísland. En það varðar annars vegar uppeldisstöðvar nytjafiska, viðgang fiskstofnanna og þar með framtíð sjávarútvegsins í landinu, og hins vegar varðar þetta hagnýtingu sjávargróðurs sem hráefnis til iðnaðarframleiðslu.

Hér er því um að ræða eitt hið mikilvægasta mál sem hugsast getur. Íslendingar hafa ekki efni á að láta reka á reiðanum í þessu máli. Við eigum líka á að skipa hæfustu mönnum og stofnunum sem til þarf. En taka verður upp heildarstjórn og gera samræmdar aðgerðir, svo að nútíma vísindi og tækni verði hagnýtt sem best á svo mikilvægum vettvangi sem hér um ræðir fyrir atvinnuvegi og lífsbaráttu þjóðarinnar. Þess vegna er tillaga þessi til þingsályktunar lögð fram.